

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1985/32

Karar Sayısı : 1986/9

Karar Günü: 11/3/1986

R.G. Tarih-Sayı :09.05.1986-19102

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara Birinci İcra Ceza Hâkimliği

İTİRAZIN KONUSU: 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununa, 6/6/1985 günlü, 3222 sayılı Kanunla eklenen 352 a. maddesinin, Anayasa'nın 10., 11. ve 13. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali istemidir.

1 - OLAY :

Alacaklı, bonoya bağlı alacağı için, 9/8/1985 günlü talepname ile borçlu hakkında icra takibine başlamıştır.

Borçlu, ödeme emrini 19/8/1985 günü almış, fakat yedi günlük yasal süre içerisinde borcunu ödemediği gibi, bir itirazda ve mal bildiriminde de bulunmamıştır. Bu durum üzerine alacaklı, 10/9/1985 gününde Ankara İcra Ceza Hâkimliğine başvurarak mal bildiriminde bulunmamış olan borçlunun, İcra ve İflâs Kanunu'nun 337. maddesi gereğince cezalandırılmasını istemiştir.

Davaya bakmakta olan Ankara Birinci İcra Ceza Hâkimliği, anılan Yasanın davada uygulanacak olan 352 a. maddesinin Anayasa'ya aykırı bulunduğu kanısına vararak, bu hükmün iptali için Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

III - METİNLER :

A) Yasa Kuralları

1 - İptali İstenen Yasa Kuralı :

2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'na, 6/6/1985 günlü, 3222 sayılı Yasa ile eklenen itiraz konusu kural şöyledir :

"Madde 352 a. - Bu Kanun uyarınca hükmolunan cezalar tecil edilemez, hürriyeti bağlayıcı cezalar 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde yazılı para cezasına ve tedbirlere çevrilemez, failleri hakkında Türk Ceza Kanununun 119 uncu maddesi hükmü uygulanmaz."

2 - İlgili Yasa Kuralları :

a) İcra ve İflâs Kanununun, 3222 sayılı Yasa ile Değişik 337. Maddesi :

"Madde 337. - Müddeti içinde beyanda bulunmak üzere mazereti olmaksızın icra dairesine gelmeyen veya yazılı beyanda bulunmayan borçlular, alacaklının şikâyeti üzerine, tetkik mercii tarafından on günden bir aya kadar hafif hapis cezasıyla mahkûm edilir. Borçlunun haczi mallarını alacaklının bildiği veya bilmesi lazım geldiği ispat olunursa borçluya ceza verilmez.

162, 209, 216 ncı maddeler hükümlerine muhalefet eden müflis hakkında da iflâs dairesinin vereceği müzekkere üzerine tetkik mercii tarafından aynı ceza hükmolunur."

b) 647 sayılı Cezaların İnfâzı Hakkında Kanunun 4. Maddesi :

Madde 4.- (3/5/1973-1712) Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar, suçlunun işiliğine, sair hallerine ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre mahkemece;

1. (21/1/1983-2788) Kabahatlerde beher gün karşılığı yüzelli ilâ üçyüz lira hafif, cürümlerde üçyüz ilâ altıyüz lira hesabıyla ağır para cezasına,

2. Aynen iade veya tazmine,

3. Altı ayı geçmemek üzere bir eğitim veya ıslâh kurumuna devam etmeye,

4. Bir yılı geçmemek kaydıyla muayyen bir yere gitmekten, bazı faaliyetleri veya meslek ve sanatı icradan men'e,

5. Her nevi ehliyet ve ruhsatnamenin bir aydan, bir yıla kadar muvakkaten geri alınmasına,

Çevrilebilir.

(12/6/1979 - 2248) Suç tarihinden önce, para cezasına veya tedbire çevrilmiş olsa dahi, hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilmemiş olanlar hakkında hükmolunan otuz güne kadar(otuz gün dahil) hürriyeti bağlayıcı cezalarla, suç tarihinde 18 yaşını ikmal etmemiş olanların mahkum edildikleri kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yukarıki bentlerde yazılı ceza veya tedbirlerden birine çevrilir.

Taksirli suçlardan dolayıhükmolunan, hürriyeti bağlayıcı ceza uzun süreli de olsa fail hakkında bu maddenin ilk fıkrasının (1) numaralı bendi hükmü uygulanabilir.

Uygulamada asıl ceza, bu madde hükümlerine göre para cezasına veya tedbire çevrilir hürriyeti bağlayıcı cezadır.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaları, birinci fıkranın 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı tedbirlerden birine çevrilmiş olanlardan tedbir hükümlerini Cumhuriyet Savcılığınca yapılan tebligata rağmen 30 gün içerisinde yerine getirmeyenler veya hüküm gereklerine aykırı hareket edenlerin tedbire çevrilmiş olan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalarının, tedbir hükümlerine muhalefetlerinin derecesine göre kısmen veya tamamen infazına veya infaz olunmamasına hükmü veren mahkemece karar verilir.

Tedbire ilişkin hükümlere muhalefet, haklarında ikinci fıkra hükmü uygulanmış olanlar tarafından vuku bulduktaki; tedbir, hükmü veren mahkemece birinci fıkrada yazılı esaslar dairesinde para cezasına çevrilir.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilen para cezasını, hükümde taksit öngörülmüş ise taksit süreleri, aksi halde 5 inci maddenin 8 inci fıkrasında yazılı süreler içerisinde ödemeyenlerin işbu cezaları mahkemece; hükümde bir günlük hürriyeti bağlayıcı ceza ne miktar para cezasına karşılık tutulmuş ise aynı miktar üzerinden hürriyeti bağlayıcı cezaya çevrilir.

Tedbir hükümlerinin yerine getirilmesi hükümlünün ihtiyarında olmayan sebepler yüzünden imkânsız hale gelmişse hükmü veren mahkemece bu tedbir yerine başka bir tedbire hükmolunur.

Bu madde hükümleri, sırf askerî suçlar ile askerî disiplin suçları ve birinci fıkranın 3 ve 4 numaralı bendi hükümleri de subaylar, askerî memurlar ve astsubaylar hakkında uygulanmaz."

c) 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 6. Maddesi :

"Madde 6.- (3/5/1973 - 1712) Adliye mahkemelerinde para cezasından başka bir ceza ile mahkûm olmayan kimse, işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para veya 6 aya kadar ağır hapis veya bir yıla kadar hapis veya hafif hapis cezalarından biri ile mahkum olur ve geçmişteki haliyle ahlakî temayüllerine göre cezasının ertelenmesi, ileride cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edinilirse, bu cezanın ertelenmesine hükmolunabilir. Bu halde erteleme sebebi hükümde yazılır.

Fiilin işlendiği zamanda 15 yaşını bitirmemiş küçüklerin mahkum oldukları ağır hapis cezası iki seneden, hapis ve hafif hapis cezası üç seneden 15 yaşını doldurmuş olup da 18 yaşını ikmal etmemiş olanlar ile 70 yaşına varmış ihtiyarların mahkûm oldukları ağır hapis cezası bir seneden, hapis veya hafif hapis cezasına ilci seneden fazla olmadığı hallerde de yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanabilir.

Bazı suçlara ilişkin cezalar ile askerî suçlar ve disiplin suçlarına ilişkin cezaların ertelenemeyeceğine dair özel kanun hükümleri saklıdır."

d) Türk Ceza Kanununun 119. Maddesi :

"Madde 119.- (7/1/1981-2370) Yalnız para cezasını gerektiren bir suçun veya kanun maddesinde öngörülen hafif hapis cezasının yukarı haddi bir ayı aşmayan kabahat faili :

1. Para cezâsı maktu ise bu miktarı, aşağı ve yukarı hadleri gösterilmiş ise aşağı haddini;

2. Hafif hapis cezasının aşağı haddinin her gün için 647 sayılı Cezâların İnfazı Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci bendinde belirtilen aşağı had üzerinden, karşılayan miktarını;

3. Hafif hapis cezasıyla birlikte hafif para cezası da öngörülmüş ise, hürriyeti bağlayıcı ceza için yukarıdaki şekilde saptanacak miktar ile hafif para cezasının aşağı haddini;

Soruşturma giderleriyle birlikte, Cumhuriyet Savcılığınca kendisine yapılacak tebliğden itibaren 10 gün içinde merciiine ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmaz.

Suçla ilgili kanun maddesinde yukarı haddi bir ayı aşmayan hafif hapis veya hafif para cezasından yalnız birisinin uygulanabileceği hallerde yukarıdaki fıkralara göre ödenmesi gereken miktar, para cezası esas alınarak saptanır.

Cumhuriyet Savcılığınca yapılacak tebligatta, ödenecek miktar, ödeme süresi ve belli edilen miktarın bu süre içinde ödenmesi halinde kamu davasının açılmayacağı ve ödemediği takdirde açılacak kamu davası üzerine suçu sabit görüldüğü takdirde mahkemece tayin edilecek cezanın yarı nispetinde artırılarak hükmolunacağı sanığa bildirilir.

Yukarıdaki fıkra uyarınca yapılan tebligata rağmen belli edilen miktarın süresinde ödenmemesi halinde kamu davası açılır ve suç sabit olduğu takdirde ayin edilecek ceza, aşağı ve yukarı haddi gösterilen hallerde yukarı haddi geçmemek üzere yarı nispetinde artırılarak hükmolunur.

Özel kanun hükümleri gereğince işin doğrudan doğruya mahkemeye intikal etmiş olması halinde sanık sorgusundan önce hâkim tarafından verilecek on günlük mehil içinde bu madde hükümlerine göre tesbit edilecek miktardaki parayı yargılama giderleriyle birlikte merciiine ödediği takdirde kamu davası ortadan kaldırılır. Verilen mehil içerisinde belirlenen paranın ödenmemesi halinde yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır.

Yukarıdaki fıkra kapsamına giren bir suçtan ötürü doğrudan doğruya mahkemeye intikal eden işin ceza kararnamesiyle sonuçlandırılmış olması halinde itiraz üzerine duruşma yapılır ve bu halde de anılan fıkra hükümleri uygulanır.

Bu madde gereğince kamu davasının açılmaması veya ortadan kaldırılması kişisel hakkın istenmesine malın geri alınmasına ve zorâlîma ilişkin hükümleri etkilemez.

Kanun maddesinde ayrıca bir meslek veya sanatın tatili cezasının bulunması bu madde hükmünün uygulanmasına engel olmaz. Nispi para cezasını gerektiren suçlar hakkında bu madde hükmü uygulanmaz."

B) Dayanılan Anayasa Kuralları :

"Madde 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devletin organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

"Madde 11.- Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."

"Madde 13.- Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz.

Bu maddede yer alan genel sınırlama sebepleri temel hak ve hürriyetlerin tümü için geçerlidir."

IV - İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca Orhan Onar; Necdet Darıcıoğlu, Kenan Terzioğlu, Yılmaz Aliefendioğlu, Yekta Güngör Özden, Muammer Turan, Mehmet Çınarlı, Selahattin Metin, Mustafa Gönül, Osman Vahdettin Oktay ve Mustafa Şahin'in katılmalarıyla 24/12/1985 gününde ilk inceleme toplantısında 28/11/1985 günlü kararda belirtilen noksanlıkların, ilgili belgelerin onanlı örnekleri getirilmek suretiyle giderildiği ve böylece dosyada eksiklik bulunmadığı anlaşıldığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, Ankara Birinci İcra Ceza Hâkimliğinin gerekçeli başvurma kararı ve ekleri, itiraz konusu yasa kuralı ile dayandırılan Anayasa hükümleri ve konu ile ilgili öteki metinler ve gerekçeler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Cezaların ertelenmesi; kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların para cezasına veya aynen iade ve tazmine ya da fail lehine başka türde önlemlere dönüştürülmesi kurumu, çağdaş ceza hukukun getirdiği insancıl yaptırımlardan biridir ve ülkemiz ceza hukukunda da benimsenmiştir. Bu kurumun uygulanma koşulları, sınırları ve kapsamı, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 4. ve 6. maddeleri ile Türk Ceza Kanununun değişik 119. maddesinde belirlenmiştir.

Ne var ki, gerek Türk Ceza Kanununda, gerek ceza kurallarını da içeren bazı özel yasalarda cezanın ertelenmesi ya da 647 sayılı Yasanın öngördüğü diğer ceza ve önlemlere çevrilebilmesi olanağını ortadan kaldıran ayrık hükümler de görülmektedir. Örneğin :

A. 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun, 6829 sayılı Yasa ile değişik 58. maddesi,

B. 13/12/1968 günlü, 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanunun 2. maddesi,

C. Türk Ceza Kanununun 12/6/1979 günlü, 2248 sayılı Yasa ile değişik 536. maddesi,

cezaların ertelenemeyeceğine veya 647 sayılı Yasanın 4. maddesinde öngörülen ceza ya da önlemlerin uygulanamayacağına ilişkin hükümleri, içermektedir.

Örnek verilen Yasa kurallarına ilişkin olarak yapılan başvurular Anayasa Mahkemesi tarafından yerinde görülmeyerek reddedilmiştir.

Bu kez de, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununa, 6/6/1985 günlü, 3222 sayılı Yasa ile eklenen 352 a. maddesinde yer alan "Bu Kanun uyarınca hükmolunan cezalar tecil edilemez, hürriyeti bağlayıcı cezalar 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde yazılı para cezasına ve tedbirlere çevrilemez, failleri hakkında Türk Ceza Kanununun 119 uncu maddesi hükmü uygulanmaz." biçimindeki kuralın Anayasaya aykırılığı, itiraz yoluna başvuran mahkemece ileri sürülmüştür.

Başvuran mahkeme, gerekçesini; ırz ve namusa tasaddiyi kapsayan suçlar ile vücut bütünlüğüne ve mala karşı yöneltilen suçlardan dolayı hükmolunan cezaların bile ertelenmesi, para cezasına çevrilmesi ya da Yasada öngörülen öteki önlemlerden birine hükmedilmesi olanağı var iken, İcra ve İflâs Kanununun koyduğu biçimsel suçlardan dolayı hükmolunacak cezaların ertelenememesinin alacaklı zümreye ve sınıfa imtiyaz tanıdığı, ceza adaleti yönünden de vatandaşlar arasında farklı ceza uygulamalarına yol açtığı, bu durumun ise Anayasanın 10. maddesindeki "Kanun önünde eşitlik", 11. maddesindeki "Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" ve 13. maddesindeki "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" ilkelerine aykırı olduğu görüşüne dayandırmıştır.

İptal istemine esas olan bu gerekçenin, Anayasa Mahkemesinin aynı konudaki diğer kararlarının da gözönünde bulundurulması suretiyle bir kez de İcra ve İflâs Kanununun 352 a. maddesi açısından irdelenmesi gerekmektedir.

İcra ve İflâs Kanununda değişiklik yapan 3222 sayılı Yasaya ilişkin tasarının genel gerekçesinde belirtildiği üzere; "Dünyanın ve bu arada ülkemizin ekonomisinde önemli değişimler olmuş ve özellikle hızlı bir enflasyon sürecine girilmiştir. Bu süreçte alacaklıların hakları önemli ölçüde kayba uğramış ve sonuçta borç ve alacak ilişkilerindeki sağlıklı yapı bozulmaya yüz tutmuştur."

İtiraz konusu maddeye ilişkin gerekçede de yukarıdaki düşünceye uygun olarak "Ceza hükümlerinin tesirli bir işlerliğe kavuşturulması ve kötü niyetli borçlularla daha iyi mücadele edilebilmesi için Kanuna 352 a. maddesi eklenmiştir." denilmektedir.

Demek oluyor ki, zaman içinde toplum gereksinimlerinin, yine hem birey hem de toplum yararına telkin ettiği, hatta zorunlu kıldığı bazı düzenlemeler yapmak, bu suretle toplumdaki değişikliklere koşut olarak varolan önlemleri güçlendiren, geliştiren, etkilerini daha çok artıran veya tam tersine bunları hafifleten ya da büsbütün ortadan kaldıran tasarruflarda bulunmak, Yasa Koyucu için hem doğal, hem de kaçınılmaz bir görevdir. Anayasa Mahkemesi bu görüşü, 29/4/ 1980 günlü, E. 1979/37 ve K. 1980/26 sayılı kararı ile de vurgulamıştır.

O halde, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin ileri sürdüğü Yasa önünde eşitsizlik, alacaklı zümreye ya da sınıfa imtiyaz tanınması, ceza adaleti bakımından vatandaşlar arasında farklı uygulama yapılması söz konusu olamaz. Gerçekten :

1- Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesi, eylemli eşitliği değil, hukuksal eşitliği ifade eder. Aynı hukuksal durumda bulunanlar arasında haklı nedene dayanmayan ayırım yapılmasını önlemeyi amaçlar.

İcra ve İflâs Kanununun 352 a. maddesiyle getirilen ayrık kural ise, borç ve alacak ilişkilerindeki sağlıklı yapıyı korumaya yöneliktir. Alacaklı zümreye ya da sınıfa imtiyaz tanınmamıştır. Bu itibarla Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir.

2- Cezaların ertelenmesi, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların para cezasına çevrilmesi ya da başka önlemlere çevrilmesi kişi için bir hak değildir. Cezaların şahsileştirilmesine ilişkin bir yöntemdir. Bu niteliği nedeniyle toplum yararına kullanılmak üzere yargıcın takdirine bırakılmıştır.

Hal böyle olunca, itirazcı Mahkemenin kararında değindiği Anayasa'nın 13. maddesinde açıklanan temel hak ve hürriyetlerin sınırlanmış olduğu savı da yerinde görülmemiştir.

Bu durumda, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesini açıklayan 11. maddesine aykırı olduğu yolundaki sav da kabul edilemez.

VI- SONUÇ :

2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'na 6/6/1985 günlü, 3222 sayılı Kanun'un 44. maddesiyle eklenen 352 a. maddesi hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine,

11 Mart 1986 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkanvekili	Üye	Üye
Orhan ONAR	Necdet DARICIOLU	Kenan TERZIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Yılmaz ALİFENDİĞOLU	Yekta Güngör ÖZDEN	Muammer TURAN
Üye	Üye	Üye
Mehmet ÇINARLI	Selahattin METİN	Mustafa GÖNÜL
Üye	Üye	
Osman Vahdettin OKTAY	Mustafa ŞAHİN	